

“สถานการณ์การเพาะปลูกยาสูบใน ประเทศไทยและกิจกรรมทดแทนการ ปลูกยาสูบ”

วันพฤหัสบดีที่ 4 ตุลาคม พ.ศ.2550

ณ โรงแรมรามาร์คเดนม

ความสำคัญ

- ❖ ข้อมูลสถานการณ์การปลูกยาสูบไม่แน่ชัด ขณะที่สถานการณ์การบริโภคยาสูบ/ระบบการเฝ้าระวังมีข้อมูลชัดเจน
- ❖ ผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรจากการปลูกยาสูบ
- ❖ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการปลูกยาสูบ
- ❖ ผลกระทบต่อตัวเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบจากเขตการค้าเสรี
- ❖ การดำเนินการตามพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบฯ (FCTC)
- ❖ ขยายขอบเขตโครงการวิจัยเกี่ยวกับการเฝ้าระวังการเพาะปลูกยาสูบและกิจกรรมทดแทนยาสูบ

วัตถุประสงค์การประชุม

1. นำเสนอและอภิปรายสถานการณ์การปลูกยาสูบของประเทศไทยในปัจจุบัน และทิศทางการเพาะปลูกยาสูบในอนาคต
2. ร่วมกันแสวงหาแนวทางในการปลูกพืช/กิจกรรมทดแทนยาสูบ และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบ
3. ขยายเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาคเกษตรกรรมที่รับผิดชอบพืชยาสูบในการดำเนินงานวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับยาสูบ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบสถานการณ์การเพาะปลูกยาสูบในปัจจุบัน และสามารถพัฒนา/ปรับปรุงฐานข้อมูลการเพาะปลูกยาสูบในอนาคต
2. ทราบแนวโน้มความเป็นไปได้ในการส่งเสริมการปลูกพืชทดแทน/กิจกรรมทดแทนการปลูกยาสูบ
3. สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาคเกษตรกรรม ทั้งในการสนับสนุนงานวิจัย และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์การปลูกยาสูบในระดับโลก (TOBACCO AGRICULTURE)

ผศ. ดร.ลักขณา เต็มศิริกุลชัย

ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ

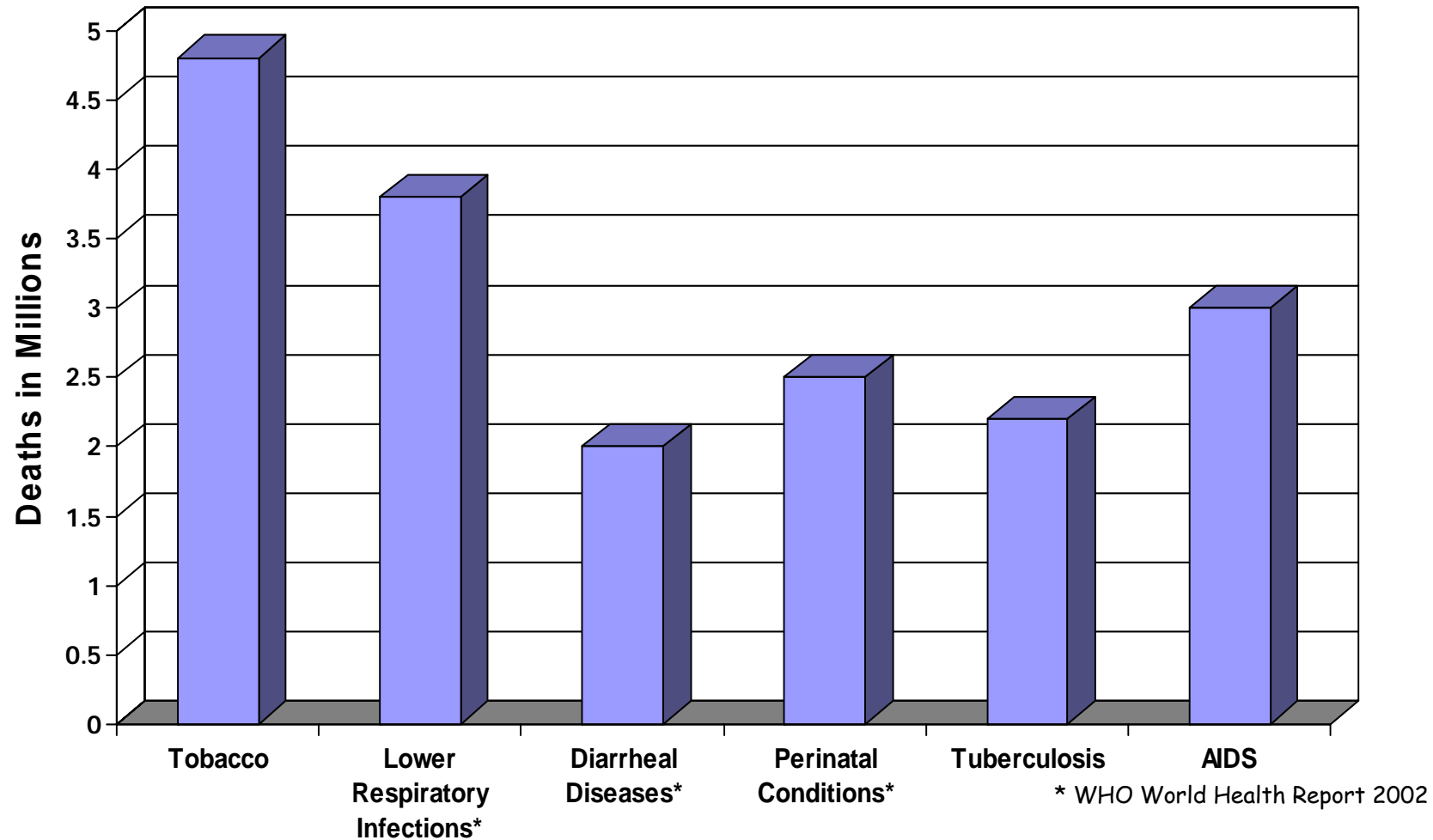
มหาวิทยาลัยมหิดล

เนื้อหา

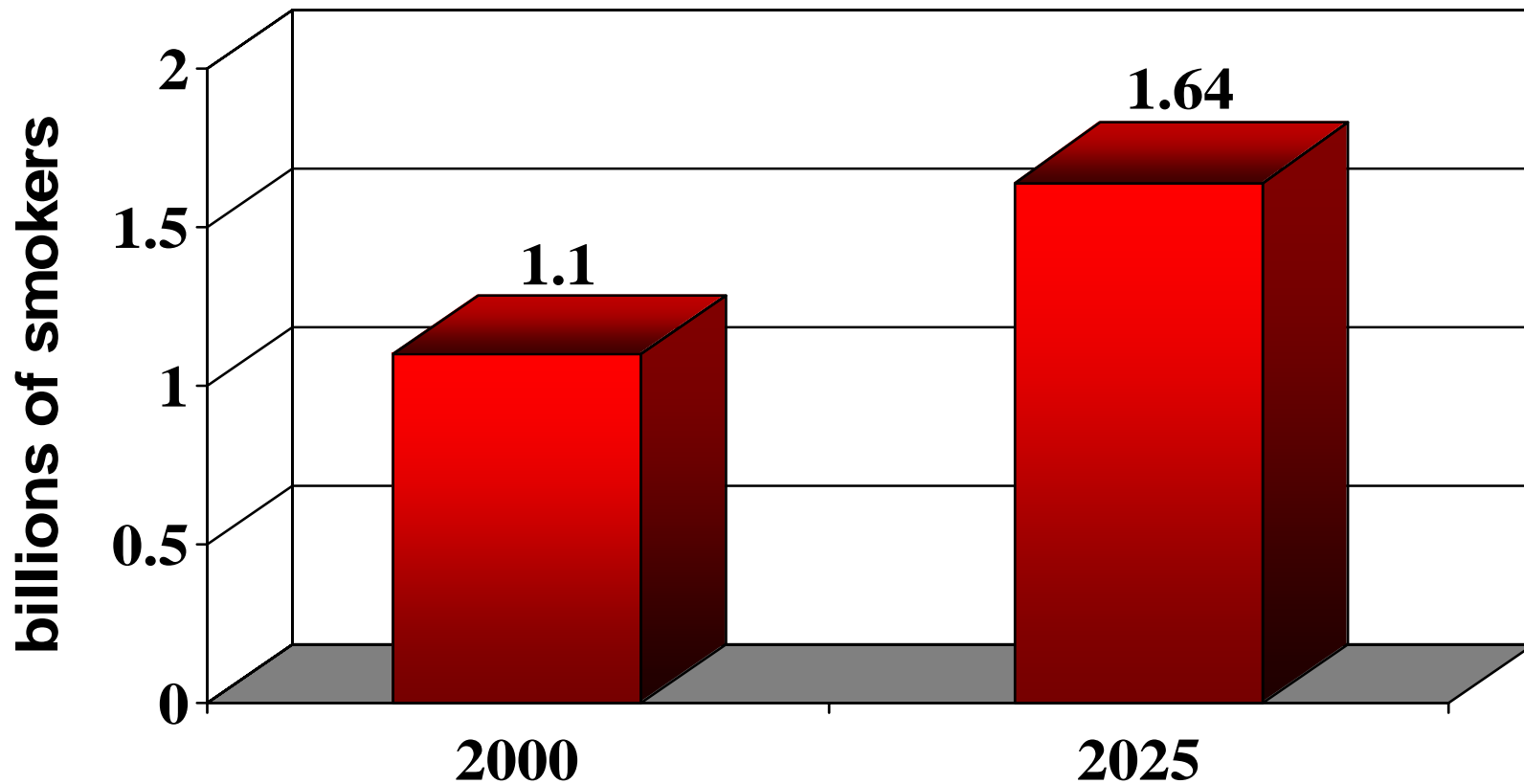
- การตายเนื่องจากการสูบบุหรี่ในระดับโลก
- นโยบายและมาตรการในการควบคุมยาสูบ
- กรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบ
- เกษตรกรรมยาสูบ
  - ผลที่เกิดจากการเพาะปลูกยาสูบ
  - การช่วยเหลือเกษตรกรยาสูบ
  - ทำไมชาวไร่ยาสูบไทยควรเปลี่ยนอาชีพ

Global Causes of Death

The Coming Epidemic

Rise in Smokers Worldwide

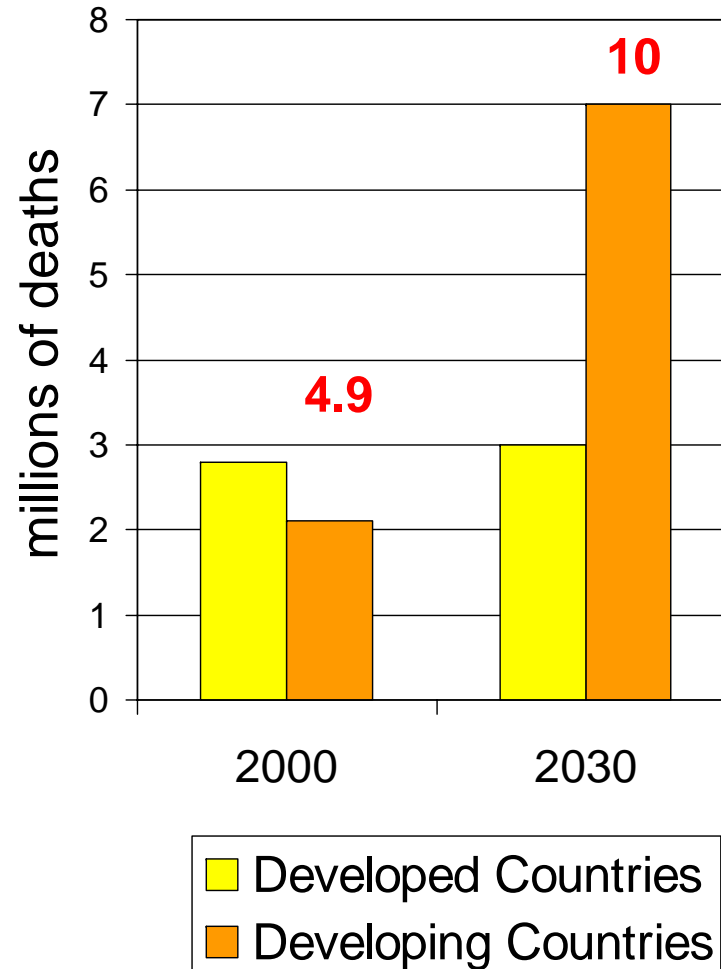
การตายเนื่องจากการสูบบุหรี่ในระดับโลก

ปัจจุบัน : ประชาชนตาย

- 4.9 ล้านคนต่อปี
- 13,400 คนต่อวัน
- 560 คนต่อชั่วโมง

พ.ศ.2573 :

- 10 ล้านคนจะตายจากการสูบบุหรี่
- 70% อยู่ในประเทศกำลังพัฒนา

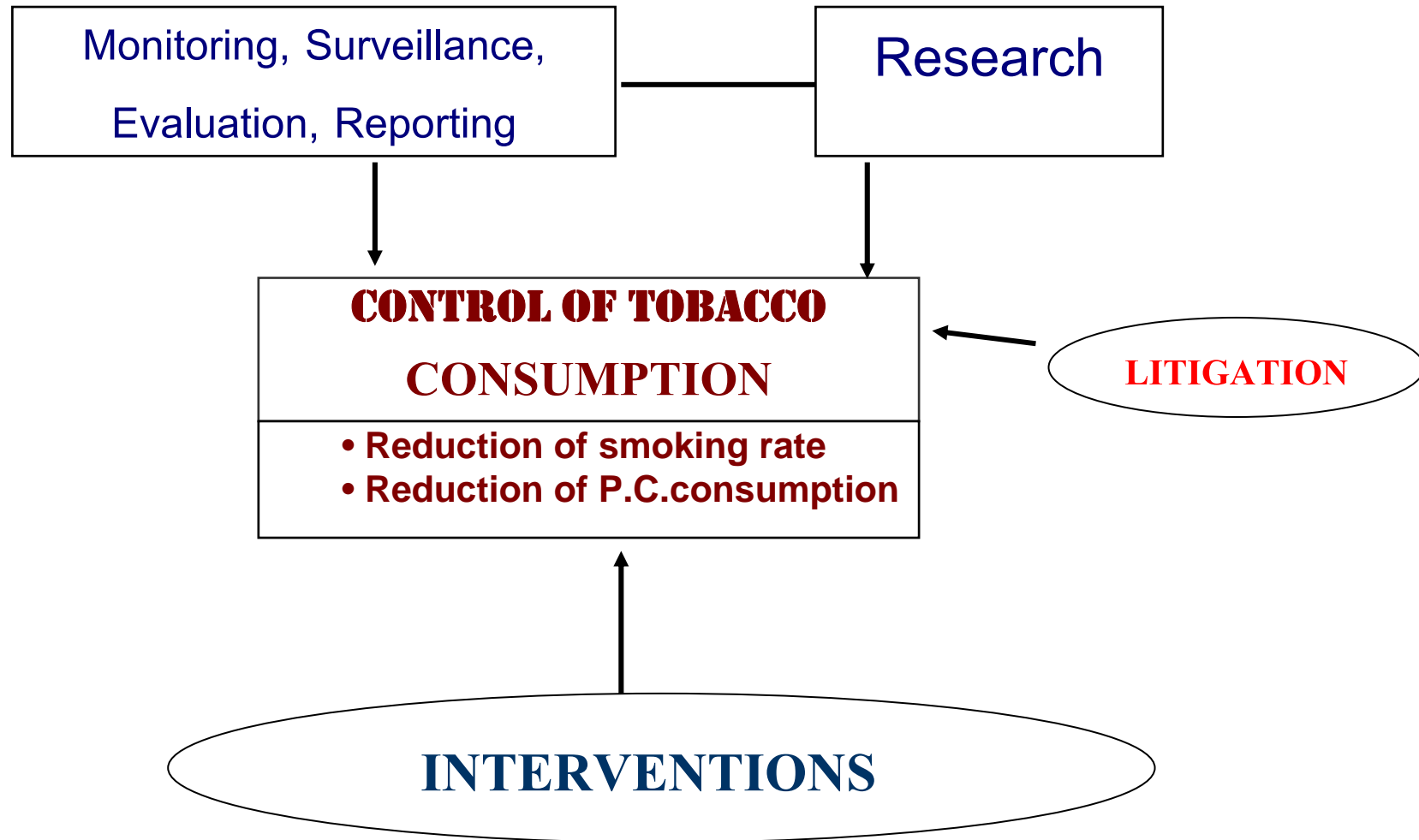

- นโยบายแห่งชาติว่าด้วยการควบคุมยาสูบ

- ป้องกันมิให้เด็กเริ่มสูบบุหรี่
- ส่งเสริมให้มีการเลิกบุหรี่
- ขจัดการได้รับควันบุหรี่มือสอง
- ลดอันตรายของผลิตภัณฑ์ยาสูบ

- เป้าหมายสูงสุดของการควบคุมยาสูบของประเทศ
  - การลดอัตราการสูบบุหรี่ของประชาชน
  - การลดอัตราการบริโภคต่อหัวของประชากร

องค์ประกอบของการควบคุมยาสูบ

INTERVENTIONS

• การลดอุปสงค์ (demand)

1. มาตรการด้านราคา
2. มาตรการที่มีใช้ราคา
  - ห้ามโฆษณา & ส่งเสริมการขาย
  - ห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ
  - ค่าเตือนบนซองบุหรี่
  - ศึกษาค้นคว้าข้อมูลข่าวสาร การขึ้นทะเบียนสาธารณะ
  - โปรแกรมเลิกบุหรี่

การลดอุปทาน (supply)

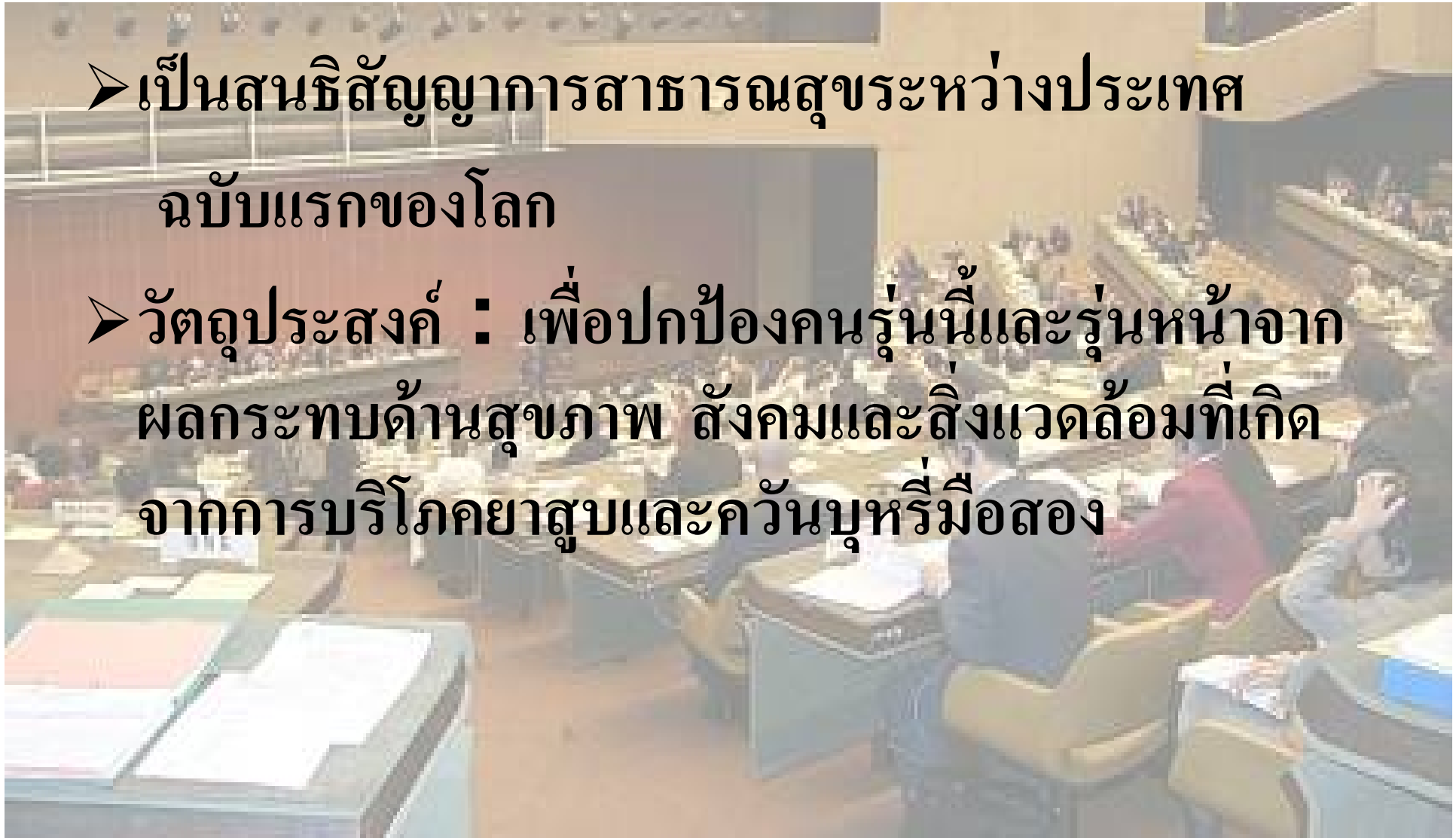
1. ควบคุมบุหรี่ผิดกฎหมาย
2. ควบคุมการขาย(ขายให้เด็ก บุหรี่ไร้ควัน ไรต์ ซอร์ส)
3. การปลูกพืชทดแทน
4. รัฐไม่มีนโยบายสนับสนุน/ ชดเชยแก่การทำไร่ยาสูบ

กรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบ

(Framework Convention on Tobacco Control: FCTC)

➤ เป็นสนธิสัญญาการสาธารณสุขระหว่างประเทศ
ฉบับแรกของโลก

➤ วัตถุประสงค์ : เพื่อปกป้องคนรุ่นนี้และรุ่นหน้าจาก
ผลกระทบด้านสุขภาพ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิด
จากการบริโภคยาสูบและควันบุหรี่มือสอง

FCTC

- มี **38** มาตรการ
  - **168** ประเทศลงนามรับรอง
  - **146** ประเทศลงสัตยาบัน : ประเทศไทยเป็นประเทศที่ 38
- (ดูรายละเอียดใน www.fctc.org)

FCTC: ข้อกำหนดที่สำคัญ

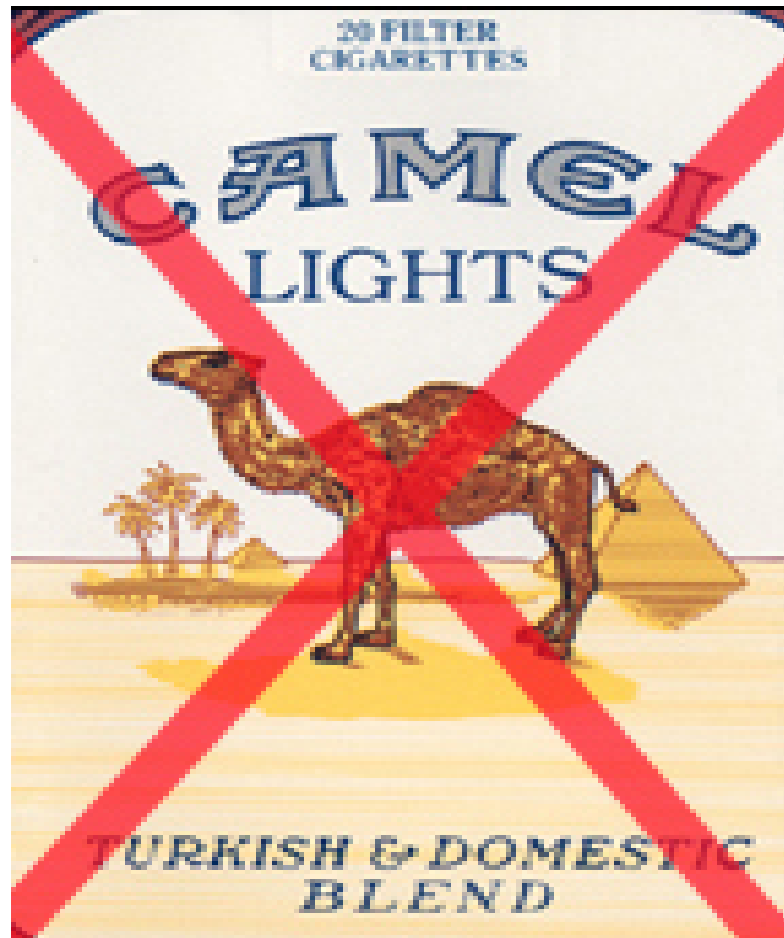
- ออกกฎหมายห้ามโฆษณา ส่งเสริมการขาย และให้การอุปถัมภ์ใน 5 ปีหลังลงสัตยาบัน

มีอักษร / ภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ขนาดไม่ต่ำกว่า 30 %

ห้ามไม่ให้ใช้คำที่จะสื่อความหมายที่หลอกลวงผู้บริโภค
เช่น "light" and "mild"

ปกป้องประชาชนจากควันบุหรี่มือสองในสถานที่ทำงาน
สถานที่สาธารณะ และภายในอาคารต่างๆ

ข้อกำหนดที่สำคัญอื่นๆ

- การขึ้นภาษีบุหรี่
- การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ
- การบริการเลิกบุหรี่ในระบบสาธารณสุขแห่งชาติ
- ห้ามแจก แคมเปญ
- ส่งเสริมให้ NGO เข้าร่วมการควบคุมยาสูบ
- ห้ามขายบุหรี่แก่เด็ก
- การปลูกพืชทดแทนยาสูบ

FCTC : กรณีกาการปลูกพืชทดแทนยาสูบ

มาตรา 17 การสนับสนุน**กิจกรรมทางเลือก**ที่มีความเป็นไปได้
ทางเศรษฐกิจ

โดยความร่วมมือระหว่างภาคีทุกฝ่าย และความร่วมมือกับ
องค์การระหว่าง**รัฐบาลในระดับภูมิภาค** และระดับนานาชาติที่มี
อำนาจหน้าที่ในเรื่องนี้ ในกรณีที่เหมาะสม ให้ภาคีทุกฝ่าย**ส่งเสริม**
ทางเลือกอื่นที่เป็นไปได้ในทางเศรษฐกิจต่อคนงานยาสูบ ผู้ปลูก
ยาสูบ และอาจรวมถึงผู้ขายยาสูบรายย่อยด้วย

FCTC : กรณีการปลูกพืชทดแทนยาสูบ

มาตรา 18 การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของบุคคล

ในการปฏิบัติตามพันธกรณีต่างๆ ภายใต้อนุสัญญา ภาคีตกลงที่จะคำนึงถึง**การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของบุคคล**ที่เกี่ยวข้องกับ**สภาพแวดล้อมในส่วนของการเพาะปลูกและการผลิตยาสูบ** ภายในอาณาเขตของภาคีนั้นๆ

FCTC : กรณีการปลูกพืชทดแทนยาสูบ

มาตรา 22 ความร่วมมือในด้านวิทยาศาสตร์ ด้านเทคนิค และด้านกฎหมาย ตลอดจนการจัดสรรความชำนาญที่เกี่ยวข้อง

การให้ความช่วยเหลือแก่**ผู้ปลูกใบยาสูบ** ในการเปลี่ยนไป**ปลูกพืชชนิดอื่นทดแทน**การปลูกใบยาสูบ ซึ่งมีความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ

เกษตรกรรมยาสูบ

(TOBACCO AGRICULTURE)

- **ทั่วโลกมีคน 33 ล้านคนที่ถูกจ้างให้ทำงานในภาคเกษตรกรรมยาสูบ**
  - 15 ล้านคนอยู่ในประเทศจีน
  - 3 ล้านคนในอินเดีย
  - 488,000 คน ในฟิลิปปินส์
  - และเกือบแสนคนในซิมบับเว

- **ในสหภาพยุโรปมีไร่ยาสูบ 135,000 แห่งและมีคนงาน 170,000 คน ส่วนใหญ่อยู่ในประเทศอิตาลี, กรีซ, และฝรั่งเศส**

เกษตรกรรมยาสูบ

- ในสหรัฐฯ มีไร่ยาสูบ 120,000 แห่ง ก่อนจะมีโครงการ **Tobacco Buyout** ของรัฐบาล
- ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) จากเกษตรกรรม ยาสูบลดลงระหว่างปี 1965 และ 1990 จาก 29% ลงเป็น 17% ในประเทศรายได้ต่ำและประเทศรายได้ปานกลาง

Tobacco Buyout คือการยกเลิกโครงการเดิมทั้งหมดแล้วใช้โครงการใหม่นี้ซื้อโควตาคืนจากเกษตรกรแล้วไม่ต้องประกันราคา

4 ประเทศของโลกที่ปลูกยาสูบมากที่สุด (ปี 2543)

Country	Production of Tobacco Leaves (metric tons)
World	6,963,716
1.China	2,509,972
2.India	701,700
3.Brazil	594,322
4.USA	498,900
14.Thai	74,200

4 ประเทศของโลกที่ปลูกยาสูบมากที่สุด (ปี 2548)

Country	Production of Tobacco Leaves (metric tons)
World	6,565,250
1.China	2,685,500
2.Brazil	878,651
3.India	598,000
4.USA	290,100
11.Thai	70,000

ผลที่เกิดจากการเพาะปลูกยาสูบ

- ผลเสียต่อสภาพแวดล้อม
- ผลเสียต่อสุขภาพ
- ผลเสียต่อเศรษฐกิจ
  - การเสียดุลทางการค้า
  - การขาดขีดแรงงาน
  - การเกิดแรงงานเด็ก

ผลเสียต่อสภาพแวดล้อม

■ ป่าไม้ถูกทำลาย

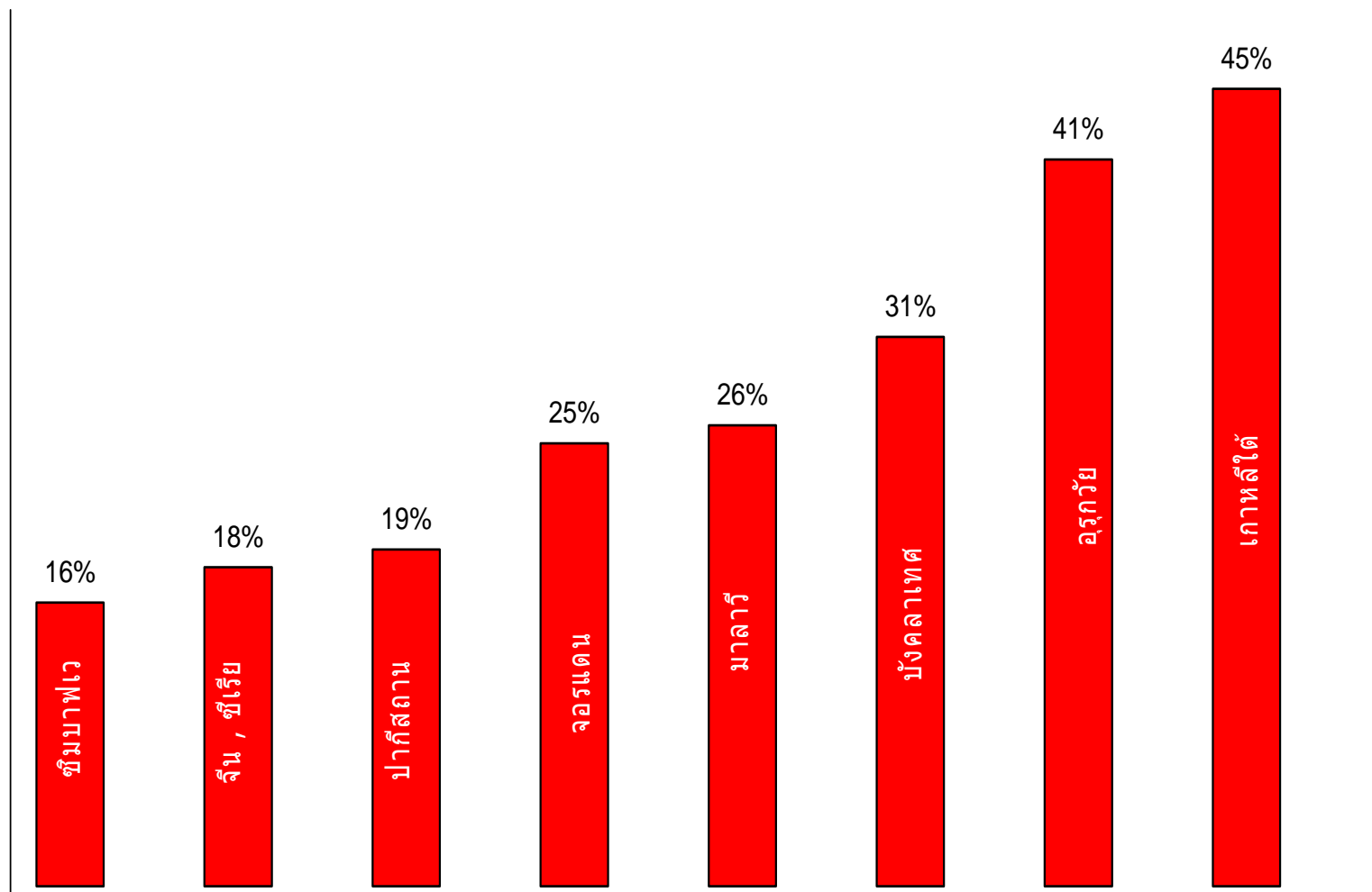
- ในประเทศทานซาเนีย แต่ละปีต้องสูญเสียต้นไม้ไป 300,000 – 400,000 ต้น
- ถ้าป่าไม้ถูกทำลายไปเป็นเนื้อที่ 800,000 ถึง 850,000 เฮกตาร์ต่อปี
- ประเทศทานซาเนียจะสูญเสียป่าไม้หมดภายใน ปี ค.ศ. 2000

ผลเสียต่อสภาพแวดล้อม

- ป่าไม้ถูกตัดปีละ 494,000 เฮกเตอร์ เพื่อเป็นเชื้อเพลิงในการบ่มยาสูบ
- ดินยาสูบจะดูดซึมสารอาหารจากดิน ทำให้ต้องการปุ๋ยจำนวนมากและปุ๋ยเคมีเหล่านี้สร้างปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม และน้ำดื่ม

ป่าไม้ถูกทำลายเนื่องจากการเพาะปลูกยาสูบนับเป็นสัดส่วนต่อป่าไม้ถูกทำลายจากเหตุ
ทั้งหมด , ค.ศ. 1999 , ในบางประเทศ

ผลเสียต่อสุขภาพ

■ Green tobacco sickness

- สารนิโคตินจากใบยาสูบเข้าสู่ร่างกายได้ทางผิวหนังเกิดอาการคลื่นไส้, อาเจียน, วิงเวียน การแหว่งของซีพอร์ และความดันโลหิต

ผลเสียต่อสุขภาพ

- ผลต่อสุขภาพเด็ก เด็กทำงานในไร่อายุขัยมีโอกาสได้รับสารพิษ
  - การเตรียมดิน ต้องใช้ fumigants ซึ่งมีพิษสูงเช่น เมธิลโบรไมด์ ซึ่งใช้ฆ่า nematodes และอินทรีย์อื่นในดิน
  - ช่วงเพาะต้นยาสูบ สัมผัสกับสารเคมีที่เป็นพิษ :
aldicarb, butralin, และ endosulfan ซึ่งเป็นอันตรายต่อตา, ผิวหนัง, อวัยวะภายใน

• สารเหล่านี้เป็นสารก่อมะเร็ง ทำให้มีความเสี่ยงสูงขึ้นไปเป็นมะเร็ง, ความเสียหายต่อระบบประสาทที่กำลังเติบโต และความผิดปกติในหน้าที่ของระบบภูมิคุ้มกัน

การเสียดุลทางการค้า

- ประเทศส่วนใหญ่นำเข้ายาสูบ ผลิตภัณฑ์ยาสูบ และเครื่องจักรที่ใช้เพื่อการผลิตยาสูบ มากกว่าการส่งออก
- ถ้าไรส่วนใหญ่ของการค้ายาสูบกลับไปสู่บริษัทแม่ผู้ผลิต

การขุดรีดแรงงาน

อาชีพ	ระยะเวลาในการทำงาน เพื่อให้มีรายได้เท่ากัน	
ชาวไร่ยาสูบ	6 ปี	2,140 ปี
ผู้อำนวยการบริษัท บริทิช อเมริกัน โท แบคโค (BAT)	1 วัน	1 ปี

การเกิดแรงงานเด็ก

- ในบราซิลมีเด็กอายุต่ำกว่า 18 มากถึง 520,000 คน ทำงานในไร่ยาสูบ ร้อยละ 32 ของจำนวนนี้มีอายุต่ำกว่า 14 ปี.
- บริษัทที่ซื้อใบยาสูบบราซิลซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทต่างชาติ ได้ขอร้องให้โรงเรียนเปลี่ยนตารางการสอนให้เด็กสามารถมาทำงานในไร่ได้.

การช่วยเหลือเกษตรกรยาสูบ

1. การนำใบยาสูบไปทำประโยชน์อื่น (*alternative use of tobacco*) การวิจัย
  - เพื่อนำใบยาสูบไปผลิตกากกันแดด
  - ไปเป็นสารประกอบในยารักษามะเร็งหรือยาฆ่าแมลง

หากได้ผลชาวไร่ก็ไม่จำเป็นต้องเลิกปลูกยาสูบตามที่วางแผนไว้

2. การปลูกพืชทดแทน (crop diversification)

ประเทศ	พืชที่ปลูกทดแทนและมีรายได้ดีกว่า
บังกลาเทศ	มันฝรั่ง, มะเขือเทศ, กระเทียมและฝ้าย
มณฑลยูนนาน จีน	ดอกไม้, ผัก และกาแฟ เพื่อส่งออกไปญี่ปุ่น, ฮองกง และ ไต้หวัน
มาลาวี	- ถั่วแมคคาดาเมียเพื่อส่งออกไปสหรัฐฯ - ปลูกฝ้ายเพื่อส่งออกไปยังสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นถึง 157%
แคนาดา	ปลูก coriander, ข้าว wheat หลายพันธุ์และมันหวาน

3.การให้เงินช่วยเหลือ (subsidies)

- สหภาพยุโรป : มีนโยบาย Common Agricultural Policy ผู้เพาะปลูกใบยาสูบ 200,000 ภายในประเทศต่างๆ ที่เป็นสมาชิกของสหภาพยุโรปได้รับเงินชดเชยปีละ 1.7 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ
- ไทย: พ.ศ. 2537 สมาคมชาวไร่ยาสูบเชียงราย- พะเยา ได้ขอให้รัฐบาลชดเชยชาวไร่ 350 ล้านบาทเนื่องจากราคาใบยาสูบตกต่ำมาก หากรัฐไม่ช่วยชาวไร่จำนวนเกือบ 50,000 ครอบครัวจะต้องเดือดร้อน
- ออสเตรเลีย : ระบบโควตาการปลูกใบยา, การประกันราคา, และการบังคับให้ผู้ผลิตบุหรี่ใช้ใบยาสูบสูบออสเตรเลีย

การให้เงินช่วยเหลือ (subsidies)

- มาเลเซีย : คณะกรรมการยาสูบแห่งชาติและสมาคมผู้ผลิตบุหรี่ของมาเลเซียตกลงให้ต่อการชดใช้เงิน 2.50 ริงกิต (66 เซ็นต์สหรัฐ) ต่อใบยาสูบแห้ง 1 กิโลกรัม ที่ผลิตในปี 2002
- การช่วยเหลือนี้เริ่มขึ้นเพื่อเพิ่มผลผลิตใบยาสูบและบรรเทาปัญหาการเงินซึ่งเกิดจากน้ำท่วมฉับพลัน 3 ปีติดต่อกันเมื่อปี 1991 – 2001

ทำไมชาวโรยาสือบไทยควรเปลี่ยนอาชีพ

- สหรัฐอเมริกา : ความสัมพันธ์ระหว่างภาคเกษตรกรรม ยาสือบ กับกลุ่มบริษัทหรือข้ามชาติได้เสื่อมทรามลงเป็นลำดับจากการที่กลุ่มบริษัทได้ไปส่งเสริมการปลูกใบยาสือบในประเทศอื่นๆ ทั่วโลก และได้เป็นแหล่งซื้อใบยาสือบเพื่อป้อนใบยาให้แก่โรงงานผลิตบุหรี่ที่ได้ไปตั้งไว้ในประเทศต่างๆ มากกว่า 50 ประเทศ

สถิติการรับซื้อใบยาไทยในภาพรวมของประเทศ (รวมเอกชน)

ฤดูกาลผลิต	ใบยาเวอร์ยิเนีย	ใบยาเบอร์เลย์	ใบยาเตอร์กีช	รวม
2541/2542	24,367,403	42,094,414	8,552,438	75,014,255
2542/2543	21,416,809	28,414,703	5,892,535	55,727,047
2543/2544	20,142,670	34,849,865	5,631,332	60,623,867
2544/2545	22,718,510	45,379,465	5,978,226	74,076,201
2545/2546	21,976,438	49,110,920	6,605,955	77,693,313
2546/2547	23,707,735	43,834,441	7,747,964	75,290,140
2547/2548	18,280,355	45,258,745	4,709,405	68,248,505

ที่มา กรมสรรพสามิต อ้างในอรพิน กฤษณเกรียงไกรและคณะ

จำนวนชาวไร่และผู้บ่มอิสระในสังกัดโรงงานยาสูบ

ฤดู	เวอร์ยีนีเยย		เบอร์เลย์	เตอร์กีช	รวมชาวไร่
	ผู้บ่มอิสระ	ชาวไร่	ชาวไร่	ชาวไร่	
2541/2542	70	4,751	13,664	8,700	27,185
2542/2543	63	4,719	13,441	5,880	24,103
2543/2544	62	4,558	13,987	6,279	23,886
2544/2545	62	4,329	14,113	5,696	24,200
2545/2546	62	4,285	14,944	4,511	23,802
2546/2547	62	4,245	14,066	4,913	23,286
2547/2548	58	3,941	14,144	5,515	23,658
2548/2549	58	3,891	12,541	7,327	23,817